

Journal of Social Sciences of Mus Alparslan University

anemonDerginin ana sayfası: <http://dergipark.gov.tr/anemon>**Araştırma Makalesi • Research Article****Beyt ve Oda: Gaziantep Konutunda Bir Araştırma**

Büşra Sağlam Doruk*, Hicran Hanım Halaç**

Öz: Şer'iyye sicilleri, Osmanlı konut araştırmalarında değerli bir veri grubunu oluşturmaktadır. Bu arşiv belgeleri aracılığıyla Gaziantep konutu mekan bileşenleri araştırıldığında, konutun mekanlarının hem beyt hem de oda olarak adlandırıldığı bir dönem olduğu tespit edilmiştir. Beytin oda anlamına geliyor oluşu, bu durumu araştırmaya değer kılmıştır. Bu çalışmada, Gaziantep konutunda bulunan beyt ve oda mekanlarının ayrımı konusunda bir araştırma yapmak amaçlanmaktadır. Çalışmada, 1696-1831 yılları arasına ait transkripsiyonu yapılan sicil kayıtları içerisindeki satış belgeleri tespit edilmiş, belirlenen 335 konut bu kapsamda irdelenmiştir. Konutlarda beyt ve oda mekanları, sayıları, nitelikleri, konuttaki konumlanışları ve bu mekanların yıllara göre görülme durumları gibi pek çok konu irdelenmiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda beyt mekanının odaya karşılık gelen mekan tanımlamada kentte yaygın olduğu, oda mekanının ise daha özellikli bir mekan tanımlamada kullanıldığı tespit edilmiştir. Beyt ve oda kavramlarının aynı dönem içerisindeki kullanımı hususunun daha önce araştırılmamış olması bu çalışmayı değerli kılmaktadır. Bununla birlikte Gaziantep'in farklı dönem ve belgelerinin araştırılması ve diğer kentlerle karşılaştırılması, bu çalışmanın geliştirilmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Beyt, Oda, Gaziantep, Şer'iyye Sicili, Mülk Satış Belgesi.

“Beyt” and “Oda”: A Research in Gaziantep House

Abstract: Kadi records constitute a valuable data group in Ottoman housing research. When the spatial components of the Gaziantep house were investigated through these archive documents, it was determined that there was a period when the spaces of the house were called both “beyt” and “oda”. The fact that beyt means room makes this situation worth investigating. In this study, it is aimed to conduct a research on the separation of “beyt and “oda” spaces in Gaziantep residence. In the study, sales documents in the transcribed registry records between the years 1696-1831 were identified, and 335 houses were examined within this scope. The “beyt and “oda” spaces in the houses were examined in many aspects such as their numbers, qualities, positioning in the house and the occurrence of these places according to years. As a result of the research, it was determined that the beyt space is common in the city to describe the space corresponding to the room, while the “oda” space is used to describe a more specific space. The fact that the use of the concepts of “beyt and “oda” in the same period has not been researched before makes this study valuable. However, researching different periods and documents of Gaziantep and comparing them with other cities is important for the development of this study.

Keywords: Beyt, Oda, Gaziantep, Kadi record, Sales documents.

* Doktora Öğrencisi, Eskişehir Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

ORCID: 0000-00028989-8616, busrasaglam@ogr.eskisehir.edu.tr

** Prof. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

ORCID: 0000-0001-8046-9914, hhalac@eskisehir.edu.tr

Cite as/ Atıf: Sağlam Doruk, B. & Halaç, H. H. (2025). Beyt ve oda: Gaziantep konutunda bir araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 490-512. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1480196>

Received/Geliş: 07.05.2024

Accepted/Kabul: 28.05.2025

Published/Yayın: 30.08.2025

Giriş

Kentlerin mimarlık tarihi araştırmalarında sivil mimari önemli bir bölümü meydana getirmektedir. Yapılan araştırmalar, genellikle anıtsal mimari üzerinden ilerlemekte, konut araştırmaları bu anlamda arka planda kalmaktadır. Bu durumun başlıca sebepleri konut yapılarının çoğunlukla varlığını günümüzde sürdürmüyor oluşu ve dönem araştırmaları için gerekli yazılı kaynakların yetersiz oluşudur. Yine de Osmanlı dönem araştırmalarında çeşitli arşiv belgelerinden faydalanarak döneme dair konutların izlerini sürmek mümkün olmaktadır. Şer'iyye sicilleri bu kapsamda değerli bir veri grubunu oluşturmaktadır. Şer'iyye sicilleri içinde bulunan satış belgelerinde konuta ait pek çok durum açıkça yazılmakta, konut mekan bileşenleri detaylı şekilde paylaşılmaktadır. Bu anlamda Gaziantep satış belgeleri, günümüzde varlığını sürdürmeyen bir konut geleneğini ortaya koymaktadır. Günümüzde konutların hizmet mekanları dışında kalan mekanları oda olarak adlandırılrsa da Gaziantep'te bu mekanların beyt ve oda olarak ayrıştığı bir dönem mevcuttur. Gaziantep Şer'iyye Sicili'nde (GŞS) bulunan bir satışta konut tanımlaması yapılırken "... bir taraftan Hacı Musul oğlu Hacı Süleyman mülkleri ve bir taraftan tarık-i amm ile mahdud fevkani ile tahtani beyt ve bir tabaka ve iki hazine ve hariciye ve fevkani oda ve kahve odası ve bir ahur ve bir samanlık ve bir'i mavkukuları m'ayine'i müstemil menzil..." ifadelerine yer verilmiştir (GŞS 108 B-52)(Yıldırım, 1995: 125-126). Yine bir satış belgesinde yapılan konut tanımlamasında "... bir taraftan bir taraftan müteveffa-yı mezbûrun karındası müteveffi Mahmud menzili ve bir taraftan bakkal Hüseyin bese ve bir taraftan Hancı Mehmed Aga vereseşi ve bir taraftan tarık-i amm ile mahdud iki beyneli bir fevkâni beyt ve bir sahnesin ve bir tahtani beyt ve bir kiler ve bir ahur bir matbah ve hariciye bir tahtani oda ve havlu-yu mayine-i müstemil menzilin..." açıklamalarıyla konutun mekan bileşenlerinde beyt ve oda farklı mekanlar olarak aktarılmıştır (GŞS 123 B-24) (Kuzucu, 2006: 31-32).

Gaziantep konutunda, konutun iç mekanıyla ilgili yapılan tanımlamalarda en fazla karşılaşılan terim "beyt" olmuştur. Beyt kelime anlamı olarak "ev, oda, hane" anlamı taşımaktadır (Lûgat, 1981: 226). Konutun beyt terimi ile ifadelendirilmesi, "Beytullah" olarak adlandırılan Kâbe'den dolayı İslam coğrafyasında yaygın olarak kullanılmıştır (Hamidullah, 1992: 55). Kuban (1975: 196-197), Anadolu konutu olarak tanımladığı ve bölgelerin ortak plan motifi olarak ifade ettiği düzenin beyt olarak adlandırıldığını vurgulamaktadır.

"... İki oda ile aralarındaki bir açık hacimden ve bunların önünde uzanan bir saçak altından meydana gelen bu plan motifinin kaynağı Orta Doğu'nun eski kültür katlarındadır. İslam mimarisinin oluşma çağlarında Suriye ve Irak'ta yapılan saraylarda, Fustat kazılarında ve Maverâünnehir'de Orta Çağ sitlerinde, birbirine yakın şekillerde karşımıza çıkan bu düzene Arapça "beyt" adı verilir. İran'ın anonim mimarlığında "talar" adı verilen yapı tipi de benzer bir şemaya sahiptir."

Osmanlıda bu kullanımın çeşitli bölgelerde yer buluyor olması, arşiv belgeleri ile kanıtlanmaktadır. Çevrimli'nin (2014: 320) vakfiyeler aracılığıyla 15. ve 19. yy.larda İstanbul evlerini incelediği çalışmasında, vakfiyelerde evlerin genellikle menzil veya beyt olarak aktarıldığı, beytin bazen oda anlamında da kullanıldığı ifade edilmiştir. Akar (2016: 163) da benzer şekilde Fatih'in vakfiyesinde konutların menzil veya beyt olarak adlandırıldığını ifade ederken bu ayrım için bir açıklama getirir. Akar, menzilin beytten daha kapsamlı bir yapıyı tanımlamada kullanıldığını, menzilin bir veya birden fazla beyt ile birlikte yapının diğer mekan bileşenlerini içerdiğini belirtir. Bursa'ya bakıldığında 17. ve 18. yy. Şer'iyye sicillerinde yine odaların beyt olarak tariflendiği görülmektedir (Yediyıldız, 2003: 187; Düzbakar, 2008: 92; Metin, 2014: 364).

Beytin oda anlamının yanında ev manasına da geliyor oluşu, bu bileşenin evin bütününden ayrı, avluda konumlanan bir birim olabilme ihtimalini doğurmaktadır. Bu farklı kullanımlar neticesinde beyt için "Odadan farklı olarak kendi içinde bir evin mümkün olan tüm imkanlarını sunabilen ev içindeki eve karşılık geliyor olabilir mi?" sorusu akıllara gelmektedir.

Bu çalışmada, Gaziantep kent araştırmalarında faydalanan Şer'iyye sicillerinde tespiti yapılan beyt ve oda mekanlarının ayrımı hususunda bir değerlendirme yapmak amaçlanmaktadır. Çalışmanın

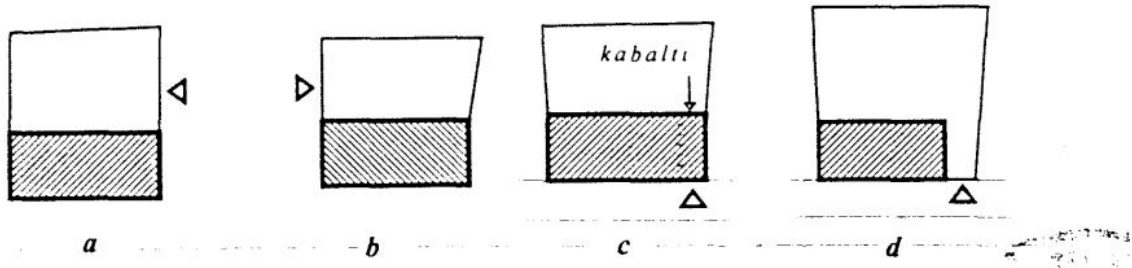
ilk basamağında Gaziantep'e ait transkripsiyonu yapılan tüm sicil kayıtları incelenmiş, mülk satış belgelerinin sayı ve niteliği bakımından yeterli olduğu öngörülen 1696-1831 yıllarını kapsayan sicil kayıtları kullanılmıştır.¹ Bu doğrultuda 335 satış belgesi ve dolayısıyla 335 konut örneği bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. İncelenen konutlarda bulunan beyt ve oda mekanları, sayıları, nitelikleri, konuttaki konumlanışları ve bu mekanların yıllara göre görülme durumları gibi pek çok konuda irdelenmiştir.

Gaziantep Konutu

Her yerleşimde olduğu gibi Gaziantep kentinde de konutun biçimlenişi çeşitli etmenler doğrultusunda şekillenmiştir. Gaziantep kentinin topografik yapısı, iklimi, bitki örtüsü gibi pek çok coğrafi özelliği, kent konutunu oluşturan durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgenin yazları sıcak ve kurak oluşu, kışları ise soğuk geçmesi konutların dar sokaklar etrafında konumlanması sonucunu doğurmuş, sokaklarda gölgelik alanlar yaratılmıştır. Konutların sokak cephelerinin yüksek ve sağır duvarları bu gölgelik alanların oluşmasını sağlarken bir taraftan da konuta mahrem bir alan sunmaktadır. Mahremiyet, İslam dini ve kültürel birikim sonucu Anadolu konutuna biçim vermiş önemli bir etkidir. Şimşek'in (2023: 218) Ankara evleri üzerine yaptığı araştırmada incelemiş olduğu mahkeme kayıtlarında bu durumun net bir şekilde aktarıldığı görülmektedir. Kebkebur-ı Müslim Mahallesinden Vartan ve Markar'ın evleri arasında bulunan ortak duvarın alçak olduğunu iddia ederek mahkemeye başvuran Vartan, yapılan inceleme sonucu haklı bulunmuş ve duvarın yükseltilmesi konusunda karar verilmiştir.

Gaziantep, tarih boyunca bulunduğu coğrafyada önemli bir ticaret merkezi olmuş, Halep, Şam, Bağdat gibi yerleşimlerle ticari ilişkilerde bulunmuş, bu yerleşimlerin Anadolu ile kesişim noktası olmuştur. Kuban kent incelemesinde 19. yy'da Antep'in Halep yolu üzerinde geliştiğini ifade etmiştir (Kuban, 2010, s. 135). Kentteki ticaretin bir diğer getirisi, Gaziantep'in Halep, Şam gibi kentlerle etkileşim halinde olmasıdır. Bu anlamda kentin pek çok kültürel etkileşim sonucu şekillendiğini, konutun da bu ilişkiler ağından etkilendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Gaziantep konutunda sokak ile konut ilişkisinin başladığı girişin genellikle yapıya dik olan avlu duvarı üzerinde yer aldığı görülmektedir (Şekil 1). Giriş yapı ile aynı yüzeyde yer aldığı ise sokakta bulunan kabaltıdan (oda altı tonozlu geçit) geçilerek konut girişine erişildiği gözlenmektedir (Karlıgil Ünal, 2007).

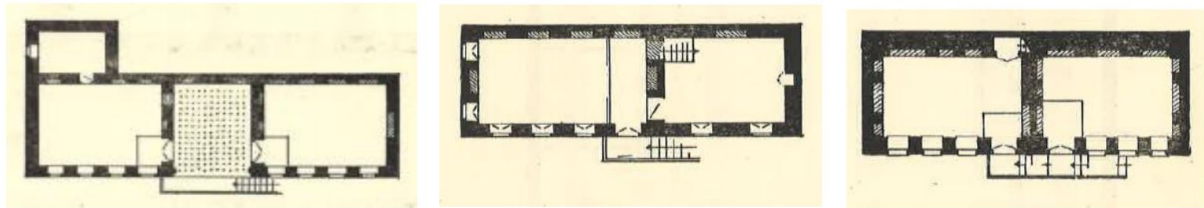
Şekil 1. Girişlerin Yapıya Göre Konumları (Ünal, 1998: 209)

Aile yaşantısının dış dünyadan ayrışarak özel bir alanda sürdürülmesi anlayışı, Gaziantep konutunda da etkili olmuş, konutlar bu düşünce etrafında şekillenmiştir.

¹ Veri sağlanan tezlerin listesi makalenin sonunda paylaşılmıştır.

Gaziantep konutu, yüksek duvarlarla çevrili olan avlu etrafında, tüm mekanlar avluyla ilişkili olacak şekilde konumlanmıştır. Gaziantep konutunun bu özelliği, Geleneksel Türk konutunun genel bir yansımasıdır. Anadolu'nun hemen hemen her noktasında sokağa kapalı yüksek duvarlı avluya sahip konut tipolojisiyle karşılaşılmaktadır (Bozkurt, Altınçekiç, 2013: 77). Zemin katlar avluya dönük, üst katlar konsol çıkma ve pencereler aracılığıyla sokak ilişkisi kurmaktadır (Erman vd., 2022). Konutun cepheleri, yüksekte, az sayıda ve kafesli pencereli olan sokak cepheleri ile sokak cephesine göre daha açık tasarlanan avlu cephelerinden oluşmaktadır (Deringöl, 2015).

Eldem'in (1954) sofa tiplerine göre sınıflandırdığı Türk konutlarında Gaziantep konutu sofasız plan tipine dahil olmaktadır (Şekil 2). Gaziantep konutu sofa yerine avlu etrafında şekillenmiş, avlu konutun merkezi, yaşama mekanı olarak yer almıştır (Erman vd., 2022).

Şekil 2. Gaziantep Konutunda Sofasız Örnekler (Eldem, 1954)

Doğu-batı doğrultusunda yapılan Gaziantep evleri bir ya da iki katlıdır. Kapıdan girişte bir dehlize, oradan avluya geçilen bir giriş kurgusu bulunmaktadır. Avlu etrafına yerleştirilen odalar yazlık kışlık olarak ayrılmış bunlarla birlikte mutfak, kiler avlunun ucunda yer almıştır. Bazı evlerde giriş dehlizinin bir yanında ocaklık (mutfak) bir yanında ahır bulunduğu görülmektedir (Erol, 1993). Gaziantep konutunun ana mekan bileşenleri avlu, eyvan, odalar ve mutfak iken, kiler, mağara, bardakaltı, ahır ve tuvalet konutta yer alan ve yaşantıyı destekleyen diğer mekanlardır (Erman vd., 2022).

Gaziantep'te avlu, günlük işlerin görüldüğü ve servis mekanlarının açıldığı bir mekandır (Karşılığıl Ünal, 2007). Mutfak, kiler, hela, mağara birimleri avluya açılır. Avlu, geleneksel konutun hem yaşama hem üretim alanlarından birisidir. Avlunun en önemli öğelerinden biri olan su ögesi avluda çeşme, havuz veya kuyu olarak bulunur (Köylüoğlu, 2009).

Mutfak, pek çok kentte görüldüğü gibi Gaziantep konutunda da avluda yer almaktadır. Gaziantep'te ocaklık olarak ifade edilen mutfak, çoğunlukla tek katlı olarak avluda bulunurken bir kısım konutta da ana konut biriminin zemin katında da konumlanabilmektedir (Atalar, 2004).

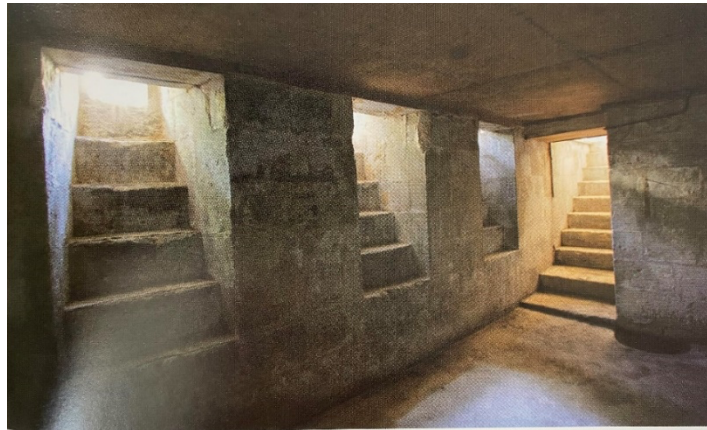
Bölgenin karakteristik özelliği olan eyvan, yarı açık bir oturma alanı olarak konutun güney cephesinde bulunmaktadır. Başoda niteliğinde olan eyvan konutun diğer odalarına açılan kapıların da bulunduğu bir mekanı tanımlar (Atalar, 2004). Eyvan Gaziantep bölgesinde "livan" olarak isimlendirilir (Erman vd., 2022).

Mağara, Gaziantep konutunda avludan direk bağlantısı bulunan ve birkaç basamak inilerek ulaşılan mekandır (Şekil 3). Gaziantep'te soğukluk olarak kullanılan mağaralar konutun zemininde bulunan kayaların oyulmasıyla veya taş duvarlar ile şekillenmektedir. (Deringöl, 2015). Mağaralar aynı zamanda konutun zeminden nem almasını da engellemektedir (Karşılığıl Ünal, 2007).

Şekil 3. Mağara Örneği (Hasan Süzer Etnografya Müzesi) (Karslıgil Ünal, 2007)

Kiler, Gaziantep evinin önemli mekanlarından biridir. Gaziantep konut araştırmalarında kiler mekanı için Osmanlıca “hazn” yani “sağlam yer” anlamı taşıyan hazna ifadesinin de kullanıldığı görülmektedir. Kiler taş malzemeyle yapılmış yaşama biriminden birkaç basamakla ulaşılan bir mekandır. Bu mekanın işlevi, çeyiz gibi değerli eşyaların saklamak ve sergilemek bununla birlikte yiyecek saklamaktır (Karslıgil Ünal, 2007) (Şekil 4).

Şekil 4. Gaziantep'te Bulunan Sanko Evi'ne Ait Bir Kiler (Karslıgil Ünal, 2007)

Gaziantep konutunda ara kat kullanımı yaygın bir uygulamadır. Odalardaki dolapların içerisinde bulunan merdivenler aracılığıyla erişilen ara katların iki üç basamakla erişilenleri kiler, yaklaşık yedi basamak ile erişilenleri ise tabaka olarak adlandırılmaktadır (Dik, 2006) (Şekil 5).

Şekil 5. Dolap İçinden Merdivenle Ulaşılan Tabaka Örneği (Erman vd., 2022: 183)

Oda, genellikle Gaziantep konutunda güney cepheye konumlandırılmış, bu cepheden kemerli pencereler ile odanın aydınlatılması sağlanmıştır. Odaların girişinde bulunan eşiklik, ayakkabıların burada çıkarılarak odaya girildiği, banyo bulunmayan konutlarda banyo işlevi gören bir bölümdür (Deringöl, 2015). Gaziantep konutunda odaların genellikle beyt olarak adlandırıldığı görülmektedir (Sağlam Doruk vd., 2024: 417).

Gaziantep Konutunda Beyt ve Oda

Beytin konutta bir mekan tanımlaması durumunun Anadolu'daki yaygınlığı incelendiğinde karşılaşılan durum ilginçtir. Araştırma dahilindeki dönemde Gaziantep'te hemen hemen her konutta görülen beyt mekanının, Anadolu'nun diğer kentlerinde bu derece yaygın olmadığı görülmektedir. Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri incelendiğinde konutun sıklıkla bab menzil olarak ifade edildiği, "beyt" teriminin incelenen belgelerin hiçbirinde mekan tasvirinde kullanılmadığının görülmesi bu duruma örnek teşkil etmektedir (DŞS 293, 312, 316, 335, 345, 352, 376, 400, 401, 408, 626). Yine benzer şekilde Mardin Şer'iyye Sicilleri'nde beyt mekanının yaygın olmadığı, mekan tanımlamada nadiren kullanıldığı görülmektedir (MŞS 22 B 37/2, MŞS 249 B-15A, 16B, 22A). 249 numaralı Mardin Şer'iyye Sicili'nde 4 ve 6 numaralı belgelerde beyt ifadesinin hem evi hem de odayı tariflemek için kullanıldığı görülmektedir (Atayoğlu, 2018: 212).

"...kıbleten ilâ tarîki'l-âmm ve etmâmihi ilâ beyti Maran ve şarkan ve garben ilâ tarîki'l-âmm ve şimâlen ilâ beyti Kaşukçizâde Yusuf Efendi bi-cümleti'l-hudûdi ve kâffetü'l-murâfîki ve'l-levâhîki ve'l-hukûki bi-semeni makbûzin gayre mev'ûdin kadruhu ve nisâbuhu ve meblağuhu ve beyânîhi sitte âlâfün gurus..."

"...dâhilü'l-ma'beri el-mezkûr ve sâlâsihi eyvânâtin zî-selese mesâlibün ezc ve beyt-i dâhili eyvânâtî'l-mezkûrîn maslabeteyn ve nısfı ezc ve dâhilü'l-beyti el-mezkûr bi-hârici enbûbi maslabeteyn ezc ve beyti cânibi'l-ma'ber min cânibi'l-kablî maslabeten tahte'l-manzarati el-fevkâniye ve tahtânî tabaka maslabe ve huvş tahtânî ve bi-cânibi min taraflî'l-garb cunba müştemiluhu..."

Beyt teriminin hem ev hem de oda anlamına geliyor olması, belgelerde tanımlanan konutun şekillenışı konusunda anlam karmaşasına sebep olabilmektedir. Nitekim incelenen belgelerde beyt teriminin "... tahtani beyt" ve "... fevkani beyt" şeklinde kullanılması beyt olarak aktarılan mekanın odaya karşılık geldiğini düşündürmektedir. Ancak beytin odadan da farklı bir mekanı betimlediği açıktır. Nitekim bir konutun iç mekan bileşenlerinin tarifinde hem oda hem beytin kullanılması bu durumu kanıtlamaktadır.

Gaziantep 131 numaralı Şer'iyye Sicilinde bulunan 74 belge numaralı satışta konut mekanları sıralanırken *"... şahnişli bir fevkani beyt tahti oda kıbleye nazır bir tahtani beyt ve bir matbah ve bir havz-ı ma ve havlu..."* ifadeleri yer bulmuştur (Güdeloğlu, 2013: 160). Bu konutta üst kattaki mekanın beyt, altında bulunan mekanın ise oda olarak tanımlandığı görülmektedir. Ancak bu kullanımın mekanların alt üst ilişkisiyle alakalı olmadığı başka bir belgede kanıtlanmaktadır. Satış belgesinde *"... bir fevkani ve bir tahtani beyt ve bir matbah ve bir ber-i ma ve hariciye bir tahtani oda ve havlu..."* tanımlamasına yer verilmiştir (GŞS 109 B-366)(Karasakal, 2010: 507). Bu belgede konutun alt katında beyt, hariciye (konutun dışarıyla ilişkili olan bölümü) bölümünün alt katında oda olduğundan bahsedilmektedir.

Odaya gelindiğinde Osmanlı dönemi konutlarının hemen hemen tamamında odanın konutun en önemli bileşeni olarak ifade edildiği görülmektedir. Oda konutta bir ailenin günlük tüm ihtiyaçlarını karşılayabildiği, yemek hazırlayıp yiyebildiği, oturup yatabildiği, yıkanabildiği bir mekan olarak aktarılır. Bu tanımlama, Sedad Hakkı Eldem'in Türk Evi'nden günümüzde yapılan Osmanlı konutu araştırmalarına kadar çeşitli kaynaklarda yer bulmuştur (Eldem, 1984; Demirarslan, 2006; Hidayetoğlu, 2012).

Ancak Osmanlı dönemi kaynakları, konutta mutfak, kiler, tabaka gibi özel işlevli mekanların dışında kalan tüm mekanların oda olarak adlandırılmadığını, adlandırılrsa dahi bu kullanımın yıllara göre değişiklik gösterdiğini gözler önüne sermektedir.

17. yy. başlarında İstanbul konutlarına bakıldığında oda için en fazla kullanılan terimin ev, evden daha az rastlanan terimin beyt, en az rastlanan terimin ise oda olduğu görülmektedir. 17. yy. içerisinde oda mekanını tanımlamada kullanılan ev terimi yerini odaya bırakmış, 18. yy.da konut mekanını tanımlamada yalnızca oda teriminin kullanıldığı gözlenmiştir (Özkaya, 2019, s.49). Bu dönüşüm İstanbul’da oda teriminin yaygınlaşmaya başladığı tarihi vermesi açısından değerlidir.

Diyarbakır Şer’iyye Sicilleri incelendiğinde oda tanımlamasında “oda” teriminin kullanımı sınırlı belgede tespit edilmiştir (DŞS 312 B-72, DŞS 352 B-9,23, DŞS 400 B-9/7, DŞS 401 B-43). Bu belgelerde bulunan konutların genellikle 18. yy. tarihlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Mardin Şer’iyye Sicilleri’nde de durum farklı değildir (MŞS 179, 201, 208, 244, 249). Belgelerde oda mekanını tanımlamada çoğunlukla bab menzil ifadesine yer verilmiş, oda ifadesi 19. yy.a tarihlenen sınırlı belgede “bab oda” olarak yer bulmuştur (MŞS 179 B-15, MŞS 208 B-21,282,292,293,301,302). Oda terimi bu satış belgelerinde yoğun olarak “meclise mahsus oda” ifadesiyle konut dışında meclisin toplandığı bir mekan tanımlamak için kullanılmıştır.

Trabzon Şer’iyye Sicilleri’nde oda çok daha erken dönemde belgelerde kullanılmıştır. 1826 numaralı 1628-1630 ve 1701-1703 yılına tarihlenen sicilde mülk satışlarında genellikle “bab oda” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

Halep bu araştırmada Gaziantep’e coğrafi olarak yakın olması ve ticari bağlantılarının bulunması neticesinde önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Halep sicillerinde odanın, mekan şekillenişine göre ı’râkî oda, kubbeli oda, kare oda, dörtgen oda ya da sadece oda olarak adlandırıldığı görülmektedir. Bu farklılıklarla Gaziantep sicillerinde karşılaşılsa da oda kelimesinin her ikisinde de kullanılıyor oluşu, bu iki yerleşimin birbirinden etkilendiğini gösteriyor olabilir.

Bulgular

Çalışma kapsamında incelenen 335 menzil satış belgesinde beyt ifadesi toplam 433 mekan tanımlamada kullanılmıştır. Bu belgelerde beyt, çeşitli katlarda, sayılarda ve niteliklerde karşımıza çıkmaktadır. Beyt ifadesinin “tahtani beyt” “fevkani beyt” veya sadece “beyt” olarak kullanıldığı görülmektedir (Tablo 1).

Tahtani beyt, beyt sayısına göre 1, 2, veya 3 tahtani beyt olarak kaydedilmiş, bir belgede beyt, “3 pencere bir beyt” olarak belgede yer almış, beytin niteliği ile ilgili bilgi belgede yer bulmuştur. 122 Numaralı Gaziantep Şer’iyye Sicili’nde bulunan 100 numaralı belgede muttasıl (bitişik) iki tahtani beyt kullanımı görülmektedir (Yılmaz 2016: 187-188):

“mezbûrede vâki ‘ bir taraftan Devletoglu İbrahim menzili ve bir taraftan es-Seyyid Abdullah Beşe ve bir taraftan dehliz ve bir taraftan tarik-i ‘âmm ile mahdûd birbirine muttasıl iki tahtâni beyt.....mu ‘ayyene-i müştamil menzil”

Gaziantep Şer’iyye Sicilleri’nde (GŞS) incelenen belgelerde 4 satış belgesinde “tahtani kebir beyt” kullanımı ile beytin büyüklüğü ifade edilmiştir (Tablo 1)(GŞS 61 B-144/75, GŞS 64 B-146, GŞS 65 B274, GŞS 66 B-351). Yine bir satış belgesinde “tahtani atik beyt” ifadesiyle beytin eski olduğunun belirtildiği görülmektedir (GŞS 123 B-116).

Fevkani beytler, menzillerin beyt sayısına göre 1 fevkani beyt, 2 fevkani beyt gibi kullanılmıştır (Tablo 1). Fevkani beytlerde karşılaşılan bir nitelik beytin tahta sedirli olmasıdır. Beytin bu niteliği belgelerde peykeli beyt olarak yer bulmuştur.

Gaziantep Şer’iyye Sicilleri’nde menzil iç mekan tanımlanırken beyt ifadesi bir kısım belgede kat bilgisi verilmeden kullanılmıştır. Bu kullanıma örnek vermek gerekirse 61 Numaralı Gaziantep Şer’iyye Sicili’nde 62/127 belge numaralı menzil satış belgesinde *“...bir tarafı Habib veresesi menzili ve bir tarafı Töre Ahmed menzili ve bir tarafı Devlet menzili ve bir tarafı tarik-i hâs ile mahdûd beyt ve havluyu müştamil menzil mülk-i mevrûsumuz olup...”* ifadesine yer verildiği görülmektedir (Can, 2014:

Tablo 2. Beyt Mekanının Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Beyt İfadesi Geçen Belge Sayısı	Belirtilen Yılda Toplam Belge Sayısı	Yıl	Beyt İfadesi Geçen Belge Sayısı	Belirtilen Yılda Toplam Belge Sayısı
1696	4	8	1756	0	1
1712	16	22	1761	1	1
1713	25	27	1762	7	8
1714	17	17	1763	5	6
1715	53	58	1764	5	6
1716	28	30	1766	2	3
1717	15	17	1767	7	7
1718	2	5	1768	1	1
1720	13	13	1775	2	2
1729	4	4	1776	5	5
1741	5	5	1782	5	8
1742	17	19	1792	3	3
1743	4	4	1802	1	1
1750	3	3	1804	2	2
1752	23	29	1819	1	2
1754	7	12	1820	1	1
1755	3	3	1831	2	2
Toplam	239	276	Toplam	50	59
Beyt İfadesi Geçen Toplam Belge Sayısı		Toplam Belge Sayısı			
Toplam		289		335	
Yüzde		%86,26		%100	

Gaziantep Şer'iyye Sicilleri'nde incelenen yıl aralığındaki çeşitli tarihlerde oda teriminin belgelerde geçtiği görülmektedir. 1696-1831 yılları arasındaki sicil kayıtlarının incelendiği bu çalışmada “oda” teriminin ilk kullanıldığı belge 1712 yılına tarihlenmekte, 1782 yılına kadar farklı yıllarda bu ifade yer bulmaktadır. Ancak 335 menzil satışı içerisinde sadece 45 (%13,43) belgede, 51 mekan için oda mekanından bahsedilmesi, bu ifadenin araştırılan yıllardaki konut için günümüz odasıyla aynı doğrultuda kullanılmadığı sonucunu doğurmaktadır (Tablo 3).

Gaziantep Şer'iyye Sicilleri'nde oda teriminin yıllara göre dağılımı kadar bu ifadenin konutta hangi mekânı tanımladığı da önemlidir. Nitekim incelenen belgelerde odaların 32 belge ile çoğunlukla hariciyede olduğu görülmektedir. Yerasimos (2006) hariciye mekânını, misafirlerin ağırlandığı konutun kamusala açılan bölümü olarak tanımlamıştır. Yerasimos'un bu tanımlaması ile birlikte menzillerde Hariciye mekânında daha yoğun bulunması neticesinde odanın, konutun “beyt” olarak adlandırılan diğer birimlerinden daha nitelikli bir birimi ifade ettiği düşünülebilir. Bununla birlikte hariciyede bulunan odaların çoğunlukla üst katta oluşu, bunların ikisinde odanın “fevkani kebir oda” olarak tanımlanmasıyla odanın büyüklüğüne yapılan vurgu, bu düşüncüyü desteklemektedir (GŞS 125 B-155, 382).

Gaziantep Şer'iyye Sicilleri'nde hariciye bölümü dışında da oda mekânından bahsedildiği görülmektedir. Oda terimi 45 belgede 51 mekânı tanımlamak için kullanılmıştır. Bu 51 mekan içerisinde 12 (%24) mekanda oda, konutun ana mekânından bağımsız, bir eklentiye veya avluda bulunan başka bir bileşeni tariflemektedir (Tablo 3).

İncelenen bir belgede “...iki tarafı tarîk-i âmm ile mahdûd bir fevkânî ve bir tahtânî beyt ve bir hazine ve tabaka ve bir fevkânî oda ve tahtânî ahur ve havluyu müştemil menzilin...” ifadesi konut iç mekânını tanımlamada kullanılmıştır (GŞS 61 B-147, 76)(Çavdaroglu, 2013). Burada konutun mekânları tariflenirken hem beyt hem de oda ifadesinin kullanılması odanın bağımsız bir mekan olduğunu düşündürmektedir. Yine başka bir belgede “...iki tarafı tarîk-i ‘âmm ile mahdûd bir tahtânî ve bir fevkânî beyt ve bir hazine ve bir matbah ve bir oda ve bi’r-i mâ ve havlu-yı müştemil menzilimi...” tanımlamasına yer verilmiş, bu belgede de ana konut mekânından bağımsız bir odanın ifade edildiği sonucuna varılabilir (Erbilici, 2014).

Tablo 3. Gaziantep Şer’iyye Sicilleri’nde Geçen Oda Mekanının Belgelere Dağılımı

Sicil numarası	Kayıt numarası	Yıl	Hariciye				Bağımsız oda				Toplam		
			Fevkanide			Tahtanide oda	Oda	Fevkanide	Tahtanide	Bağımsız oda		Fevkanide oda	Tahtanide oda
			Oda	Kebir oda	Sağır oda								
61	34/19	1712									1		1
64	146	1712	1										1
64	230	1712	1										1
64	285	1712										1	1
61	147/76	1713						1					1
61	47/120	1713									1		1
61	50/121	1713								1			1
65	289	1714								1			1
65	298	1714								1			1
65	379	1715	1									1	2
66	182	1715								1			1
66	193	1715								1			1
66	232	1715								1			1
66	273	1715					1						1
66	372	1715								1			1
66	507	1715									1		1
66	513	1715									1		1
67	71/469	1716					1						1
67	83/476	1716					1						1
67	223/555	1716					1			1			2
67	226/557	1716				1							1
68	2/270	1717				1							1
Tablo 3. (Devam ediyor)													
68	2/271	1717				1							1
68	1/306	1717					1						1
71	30/4	1720					1						1

129	177/76	1729				1						1
96	4	1741				1						1
96	92	1741					1					1
96	124	1742				1						1
96	220	1742				1						1
98	1/92	1742	1									1
108	52	1750	1									1
109	65	1752				1						1
109	147	1752						1				1
109	166	1752	1									1
109	366	1752	1									1
111	60	1754							1			1
125	154	1762	1									1
125	155	1762		1	2	1						4
125	382	1762		1								1
122	261	1763	1					1				2
123	24	1766				1						1
123	116	1767					1					1
120	9/3	1776	1									1
131	74	1782									1	1
				10	2	2	7	10	2	2	8	
Toplam						32			12	5	3	51
Yüzde						60%			24%	10%	6%	100%

Oda incelenen belgelerde sadece bu özellikli durumlarda kullanılmamış, ana konut mekânında bir birimi ifade etmek için de belgelerde yer bulmuştur. Bu durum ile 8 belgede karşılaşılmış, bunlardan 5'i (%10) "fevkanide oda", 3'ü (%6) "tahtanide oda" olarak geçmektedir (Tablo 3). Bu kayıtlara örnek vermek gerekirse incelenen belgede "...mahalle-i mezbûrede vâki ' kibleten Hızır Beg verâsesi mülki ve garben bekmez hanı ve şarkan ve şimalen tarik-i âmm ile mahdud bir fevkânî oda ve hazine ve tahtında ahur ve havlu-yu müştemil mülk-i odamı ..." betimlemesinin geçtiği ve odanın ana konut mekânının üst katında bulunan bir birimi tariflediği görülmektedir (GŞS 66 B-507) (Erbilici, 2014). Yine bir menzil satışında "... iki tarafı tarik-i âmm ile mahdûd üç fevkânî oda ve tahtında bir mahzen ve bir ahur ve bir-i mâ ve ve havluyu müştemil menzilin ..." tanımlamasıyla odanın konutun birimlerinden biri olarak aktarıldığı görülmektedir (GŞS 61 B-34, 19) (Çavdaroglu, 2013).

Tablo 4. Menzillerin Oda Sayısı

Sayı	Oda sayısı		
	1 Odalı Menzil	2 Odalı Menzil	4 Odalı Menzil
	41	3	1
Toplam	45		

Menzillerin oda sayısı, bu konutlarla ilgili yapılacak nitelik, satış ücreti değerlendirmesi ve konut krokilerinin çıkarımı açısından bu adımda paylaşılabılır. Araştırma dahilindeki oda barındıran 45 menzil oda sayıları açısından incelendiğinde büyük çoğunluğunun bir odalı olduğu görülmektedir (Tablo 4). Menzillerin 41 tanesinin bir odalı, üç tanesinin 2 odalı ve sadece bir tanesinin dört odalı olduğu bu veriler ışığında tespit edilmiştir. Dört odası bulunan konut, niteliği ve konumu ve kullanıcısı açısından ayrı bir değerlendirmeye alınmalıdır. 1762 yılına ait bir satış sözleşmesinde satışı yapılan menzilin Cabi

mahallesinde bulunduğu, satıcısının Ağa ünvanlı, alıcısının ise Seyyid Molla ünvanlı olduğu görülmektedir (GŞS B-155). Bununla birlikte belgede konutun dahiliyeli-hariciyeli bir konut olduğu ve iki tarafının tarik-i amm (ana yol) üzerinde olduğu açıklanmaktadır. Konuta dair yapılan tanımlamalarda iç mekan açıklanırken "...dahiliye iki fevkâni ve iki tahtâni beyt ve üç hazine ve dört kiler ve iki matbah ve dört mağara ve bir bi'r-i mâ ve havlû-yı mu'ine ve hariciye fevkâni bir kebir ve iki sağır oda ve bir tahtani oda ve tahtında bir ahûr ve iki bi'r-i mâ ve havlû-yı mu'ine-i müstemil menzil..." ifadelerine yer verilmiştir (Bakırcı, 2015). Bu konutun 370 kuruşa satıldığı, satış belgesinde aktarılmaktadır. Üst sınıf ünvan taşıyan bir kişiye ait dahiliyeli-hariciyeli, ana yol üzerinde bulunan ve iç mekan bileşenleri bakımından zengin bulunan bu nitelikli konutun dört odasının bulunması, oda ile konut niteliğinin ilişkisini desteklemektedir.

Tablo 5. Oda Bulunan Konutların Alıcı Ve Satıcı Ünvanları

Sicil Numarası	Kayıt Numarası	Odanın Konuttaki Konumu	Alıcı Ünvan	Satıcı Ünvan
61	34/19	Fevkani	Hatun	El Hac
64	146	Hariciye-Fevkani	Belirtilmemiş	Şeyh
64	230	Hariciye-Fevkani	Efendi Şeyh	El Hac
64	285	Tahtani	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
61	147/76	Bağımsız Fevkani	Elhac Es Seyyid	Hatun
61	47/120	Fevkani	El Hac	Belirtilmemiş
61	50/121	Bağımsız	Belirtilmemiş	Hatun
65	289	Bağımsız	Belirtilmemiş	Molla
65	298	Bağımsız	Belirtilmemiş	El Hac
65	379	Hariciye-Fevkani-Tahtani	Ağa	Hatun
66	182	Bağımsız	El Hac	Hatun
66	193	Bağımsız	Belirtilmemiş	Es Seyyid
66	232	Bağımsız	Molla	El Hac
66	273	Hariciye	Belirtilmemiş	Hatun
66	372	Bağımsız	Belirtilmemiş	Hatun
66	507	Fevkani	El Hac	Es Seyyid Çelebi
66	513	Fevkani	Belirtilmemiş	Beşe
67	71/469	Hariciye	Belirtilmemiş	El Hac
67	83/476	Hariciye	Es Seyyid	Hatun
67	223/555	Hariciye-Bağımsız	Hatun	Belirtilmemiş
67	226/557	Hariciye-Tahtani	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
68	2/270	Hariciye-Tahtani	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
68	2/271	Hariciye-Tahtani	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
68	1/306	Hariciye	Belirtilmemiş	Hatun
71	30/4	Hariciye	Beşe	Belirtilmemiş
Tablo 5. (Devam ediyor)				
129	177/76	Hariciye	Es Seyyid	El Hac
96	4	Hariciye-Tahtani	El Hac	Belirtilmemiş
96	92	Bağımsız Fevkani	Aşçı Es Seyyid	Debbağ
96	124	Hariciye	Es Seyyid	Çelebi

96	220	Hariciye-Tahtani	Mantar	El Hac
98	1/92	Hariciye-Fevkani	Ağa El Hac	El Hac Ağa
108	52	Hariciye-Fevkani	Molla	Belirtilmemiş
109	65	Hariciye	El Hac	Es Seyyid
109	147	Bağımsız Tahtani	El Hac	Hamamcıoğlu
109	166	Hariciye-Fevkani	Bostancı	Es Seyyid
109	366	Hariciye-Tahtani	Belirtilmemiş	El Hac
111	60	Fevkani	Ağa El Hac Es Seyyid	Es Seyyid Ağa
125	154	Hariciye-Fevkani	Ağa Bostancızade	Belirtilmemiş
125	155	Hariciye-Fevkani-Kebir Ve Sağır-Tahtani	Molla Seyyid	Ağa
125	382	Hariciye-Fevkani-Kebir	Es Seyyid	Ağa
122	261	Hariciye-Fevkani-Bağımsız Tahtani	Efendi Hafız Es Seyyid	Es Seyyid Nakıbzade Çelebi
123	24	Hariciye-Tahtani	Belirtilmemiş	Aluş
123	116	Hariciye	Beg	El Hac Ağa Karacalı
120	9/3	Hariciye-Fevkani	El Hac	Hatun
131	74	Tahtani	Efendi Es Seyyid	Şeyh Es-Salih Basmacızade

Odası bulunan konut incelemesinde dört odası bulunan dahiliyeli-hariciyeli menzilin ağa ünvanlı bir kişiye ait olduğu görülmektedir. Bu durum, nitelikli olduğu öngörülen odalı konutlarda kimlerin yaşadığı sorusunu düşündürmektedir. Bulundukları çevreye göre daha iyi durumda olduğu görülen odalı konutların alıcı ve satıcı ünvanları aracılığıyla kullanıcıları incelendiğinde de nitelikli konutların genellikle üst sınıf kişilere ait olduğu desteklenmektedir. Ağa, Beg gibi üst sınıf askeri ünvanlar ile Efendi, Şeyh gibi üst sınıf dini ünvanların bu konutların alıcı ve satıcılarında kullanılan ünvanlar olduğu görülmektedir (Tablo 5). Bununla birlikte soylu kişi olarak ifade edilen Bostancızade, Nakıbzade, Basmacızade gibi lakapların da bu konutların sahiplerinde kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Odaların Katlara Göre Dağılımının Yıl İle İlişkisi

Oda İfadesi Geçen Belgelerin Yılları	Oda Katlara Göre Dağılımı				
	Üst Katta Oda	Alt Katta Oda	Hem Üst Hem Alt Katta Oda	Kat Belirtilmeyen Oda	Toplam
Toplam	16	9	3	17	45
1712	3	1	-	-	4
1713	2	-	-	1	3
1714	-	-	-	2	2
1715	2		1	5	8
1716	-	1	-	3	4
Tablo 6. (Devam ediyor)					
1717	-	2	-	1	3
1720	-	-	-	1	1
1729	-	-	-	1	1

1741	1	1	-	-	2
1742	1	1	-	1	3
1750	1	-	-	-	1
1752	2	1		1	4
1754	1	-	-	-	1
1762	2	-	1	-	4
1763	-	-	1	-	1
1766	-	1	-	-	1
1767	-	-	-	1	1
1776	1	-	-	-	1
1782	-	1	-	-	1
Toplam	Oda ifadesi Geçen Toplam Belge Sayısı			Toplam Belge Sayısı	
	45			335	
Yüzde	%13,43			%100	

Odanın bulunduğu kat yine odanın niteliği ile ilgili veri barındırabilir. Araştırma kapsamında değerlendirilen 335 belgede bulunan 45 belgede odanın katlara göre dağılımı Tablo 6’da verilmiştir. Bu tabloya göre oda 16 menzilde üst katta, 9 menzilde alt katta bulunmaktadır. 3 satış belgesine konu olan menzilde odanın hem alt hem de üst katta tanımlandığını görmekteyiz. Bununla birlikte içerisinde oda mekanı bulunan ancak katı belirtilmeyen 17 menzil bu doğrultuda tespit edilmiştir. Bu kat durumunun yıllara göre dağılımına bakıldığında, bu dağılımın yıllara göre organik bir dağılım sergilediği, herhangi bir yılda herhangi bir katta yoğunluk göstermediği görülmektedir.

Sonuç

Gaziantep Şer’iyye Sicilleri’ndeki mülk satış belgeleri, konuta dair iç mekan bileşenleri bakımından araştırmaya değer bir veri barındırmaktadır. Bu bilgi, konutlarda bulunan yaşama mekanlarının oda ve beyt olarak farklı adlandırılması durumudur. Çalışmada, Gaziantep Şer’iyye Sicilleri’nde bulunan mülk satış belgelerinde konut iç mekan tanımlamaları analiz edilerek bu iki mekanın farkları araştırılmaya çalışılmıştır. 1696-1831 yıllarına ait satış belgelerinde bulunan 335 konut örneği incelenerek oda ve beyt mekanları sayıları, nitelikleri, konuttaki konumlanışları ve bu mekanların yıllara göre görülme durumları bakımından değerlendirilmiştir. Oda bulunan konutlarda kimlerin yaşadığı yine bu araştırmaya dahil edilmiştir.

Gaziantep konutunda en fazla karşılaşılan mekan beyt olmuştur. Beytin bahsi geçen konutlarda hem alt katta hem üst katta hem de kat belirtilmeden yer bulduğu görülmüştür. Beytlerin bu tanımlamalarda büyük, eski, pencereli ve peykeli olarak nitelikleriyle de aktarıldığı görülmektedir. Dahiliyeli-hariciyeli konutlarda beyt mekanının sadece evin dış dünya ile ilişkili mekanı olan hariciye bölümünde görülmüş, ailenin özel yaşantısının geçtiği birim olan dahiliye bölümünde bulunan bir beyt mekanıyla karşılaşılmamıştır. Beyt ifadesinin yıllara göre dağılımı ise bu araştırma için önemli bir veri sağlamamakta, konutların yıllara dağılımında mekanların büyük çoğunluğunun beyt olarak adlandırıldığı görülmektedir.

Oda, araştırılan dönemde belirli bir yıl aralığında yer bulmamış, incelenen yıllara dağılmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Odanın bulunduğu konutlara bakıldığında oda mekanının çoğunlukla dahiliyeli-hariciyeli konutlarda olduğu, bu konutlarda büyük oranda hariciye bölümünde yer aldığı görülmektedir. Bununla birlikte oda mekanları çoğunlukla ya konutların üst katlarında konumlanmış ya da ana konut mekanından bağımsız avluda yer bulmuştur. Araştırma kapsamında incelenen konutların sahipleri ile

ilgili yapılan araştırmada, konutunda oda mekanına sahip kişilerin genellikle üst sınıf askeri ve dini ünvanlara sahip oldukları görülmektedir.

Odanın hariciyede ve genellikle hariciyenin üst katında bulunması ile ana konut mekanından bağımsız bir birimi niteliyor olması durumları benzer sonuçlar doğuruyor olabilir. Bu durumlar, odanın konutta önemli bir mekânı tanımladığını, orta sınıf Osmanlı konutunda bulunan bir yaşama birimini betimlemenin ötesinde olduğu düşünülebilir. Oda mekanının konutun kamusala açılan ve genellikle misafirlerin ağırlandığı hariciye bölümünde bulunması, bu mekanın özellikli olmasını açıklamaktadır. Hariciye konutun dış dünyaya yansımasıdır. Ziyarete gelen misafirlere ailenin sosyal ve ekonomik durumunu yansıtmayı sebebiyle hariciyenin nitelikli bir mekanı barındırması doğaldır. Konutların oda mekanına sahip olması bu durumda bir varlık göstergesi olabilir.

Gaziantep konutunda bahsi geçen yıllarda oda mekanının yaygın olmadığı, konutta bu yıllarda yer bulmaya başladığı açıktır. Bu mekan beytten farklı, daha özellikli ve nitelikli bir durumu karşılamak için kullanılmıştır. Beyt ve oda mekanlarının bir aradalığı üzerine yapılan bu araştırmanın bir sonraki basamağında, incelenen dönemin yakın tarihini de çalışmaya dahil etmek, döneme ait arşiv belgeleri gibi diğer veri gruplarını incelemek ve farklı kentlere dair verileri de değerlendirmek, bu araştırmanın geliştirilmesi için önemlidir.

Beyan ve Açıklamalar

- 1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı:** Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Birinci yazar /First author % 50, İkinci yazar/Second author % 50 oranında katkıda bulunmuştur.
- 2. Çıkar çatışması:** Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- 3. Etik Raporu:** Bu çalışma, belge ve dökümanlara dayalı yürütüldüğünden etik kurul onayı gerektirmemektedir.
- 4. Araştırmanın Modeli:** Bu çalışma bir araştırma makalesidir.
- 5. Bilgilendirme:** Bu makale yürütülen “Şeriye Sicilleri Işığında Antep Konut Mimarisi (18. Yüzyıldan 19. Yüzyılın İlk Yarısına)” başlıklı doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

Kaynakça

- Akar, T. (2016, Mayıs). Fatih'in İstanbul'unda konut mimarisi. IV. Uluslararası Osmanlı İstanbulu Sempozyum Bildirileri, İstanbul.
- Atalar, A. (2004). *Osmanlı dönemi antep evleri*. Merinos Yayınları.
- Atayoğlu, Ş. (2018). *249 numaralı Mardin Şer'iye Sicil Defteri'nin transkripsiyon ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Mardin Artuklu Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Bathish, M. (2019). *6 numaralı (H. 996-999) Halep Şer'iye Sicili'nin (sayfa 281-362) tercüme ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Bozkurt, G S., & Altınçekiç, H. (2013). Anadolu'da geleneksel konut ve avluların özellikleri ile tarihsel gelişiminin Safranbolu evleri örneğinde irdelenmesi. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University*, 63(1), 69-91.
- Can, M. (2014). *61 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Çavdaroğlu, M. (2013). *61 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicilinin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (s. 1-100) H. 1124-1125/M. 1712-1713*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Çevrimli, N. (2014). Vakfiyelere göre 15.-19. yüzyıllarda İstanbul'da ev tanımlarına ilişkin bir değerlendirme. *Electronic Turkish Studies*, 9(10), 315-333.
- Demirarslan, D. (2011). Eski bir Bektaşî yerleşimi: Yörük Köyü'nde evler ve odanın oluşumu. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (58), 68-88.
- Deringöl, T. (2015). *Sürdürülebilir çağdaş konut tasarımında Gaziantep'in yerel mimarisinden öğrenilenler*. [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Dik, G. (2006). *Kültür varlığı sivil mimarlık ürünlerinde işlev değişiklikleri sonucu ortaya çıkan sorunlar "Gaziantep merkezi örneği"*. [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Düzbakar, Ö. (2008). 17. Yüzyıl Bursa Şer'iyye Sicilleri'ne göre konut ve konut terminolojisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(14), 87-96.
- Ecesoy, Y. (2014). Gaziantep duvar resimlerinde iki halk sanatçısı: Bekir ve Şemsi. *Mediterranean Journal Of Humanities*, 4(1), 159-169.
- Eldem, S. H. (1984). *Türk evi plan tipleri*. Pulhan Matbaası.
- Eldem, S. H. (1984). *Türk Evi Osmanlı Dönemi V.1*. Türkiye Anıt, Çevre, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı.
- Erbilici, E. (2014). *1715 tarihinde Gaziantep'te sosyal, siyasî ve iktisadî yapı: 66 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicilleri metin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Erman, O., & Geyyas-Gören, L. F. (2022). Konut ve kültür ilişkisi bağlamında Gaziantep geleneksel konutunda üretimin mekâna yansması. *Milli Folklor*, 17(135), 173-189.

Erol, İ. L. (1993). Kahramanmaraş ve Gaziantep'teki Geleneksel Evler. *Anadolu Sanat*, 1(1), 113-120.

Güdeloğlu, A. (2013). *131 nolu Şer'iyeye Sicil Defteri'ne göre Gaziantep'in kültürel, sosyal ve ekonomik durumu*. [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Hamîdullah, M. (1992). *İslâm müesseselerine giriş*. Beyan Yayınları.

Hidayetoğlu, M. L. (2012). Geleneksel türk evi donatı elemanlarının restorasyonu ve çağdaş yapılarda yeniden kullanımı: bir şerbetlik örneği. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (28), 291-301.

Karasakal, M. (2010). *109 numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (H. 1165/M. 1752)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Karslıgil Ünal, Gül. (2007). *Antep evi: Günlük yaşamın özel alanı. S. Özpalabıyıklar (Ed.)*, *Gaziantep: dört yanı dağlar bağlar içinde* (s.177-199). Yapı Kredi Yayınları.

Köylüoğlu, A. (2009). *Kadim şehir Gaziantep*. Neşa Ofset Yayınları.

Kuban, D. (1995). *Türk hayatlı evi* (1. Baskı). Ziraat Bankası Yayınları.

Kuban, D. (2010). *Türkiye'de kentsel koruma: Kent tarihleri ve koruma yöntemleri*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Kuzucu, S. (2006). *123 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Lûgat, (1981). *O. T. A. B.* Türdav Yayınları.

Metin, R. (2014). Şer'iyye Sicilleri'ne göre XVIII. yüzyılda Bursa evleri ve kullanılan eşyalar. *Electronic Turkish Studies*, 9(1), 357-366.

Özkaya, H. G. (2019). İstanbul'da on yedinci yüzyıl evlerinde yaşama mekânları. *Yıllık: Annual of Istanbul Studies*, 1(1), 45-59.

Sağlam Doruk, B., & Halaç, H. H. (2024). Gaziantep Şer'iye Sicilleri üzerinden bir tipoloji denemesi (1696-1831). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (54), 413-425.

Şimşek, M. B. (2023). Bir Osmanlı kentinde mahremiyetin sınırlarını aramak: Ankara'da mahalle, sokak ve evler üzerinden bir mahremiyet okuması. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (39), 199-225.

Tatlıgil, F. (2005). *Gaziantep Kentinin Geleneksel Konut Dokusunun Ve Sosyo-Kültürel Yapısındaki Değişimin İncelenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Ünal, G. (1998). *Tarihi çevre korumanın bilgisayar destekli bilgi sistemleriyle hazırlanması ve bunun Gaziantep kentsel sit alanında örneklenmesi*. [Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yediyıldız, M. A. (2003). XVII. asır Bursa evleri (Bursa Şer'iyeye Sicilleri'ne göre). *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(1), 185-192.

Yıldırım, F. (1995). *108 numaralı Gaziantep Şer'iyeye Sicili H. 1164-1165(M. 1750-1752)*. [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yıldırım, E. G., & Çağdaş, G. (2018). Gaziantep geleneksel mimari dokusunun sosyo-kültürel bağlamda mekân dizimsel analizi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(2), 508-532.

Yılmaz, Ç. (2016). 122 numaralı Gaziantep Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1177-1178/M. 1763-1764). [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

EK: Çalışmada veri sağlanan tezlerin listesi:

Acioğlu, S. (2012). 137 numaralı Ayıntab Şeriyeye Sicili'nin (h. 1216-1220/m. 1801-1806) transkripsiyonu ve değerlendirilmesi. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Akcan, L. (2016). 1824-1834 tarihleri arasında Gaziantep'te sosyal, siyasi ve iktisadi yapı (142 numaralı Gaziantep Şeriyeye Sicili metin transkripsiyonu ve değerlendirmesi s. 1-253). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Aksoy, P. 35 Numaralı Ayntab Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1094-1095/M. 1682-1683) (S. 1-145) (S. 1-145). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Altundaş, Z. F. (2017). 8 numaralı Ayntab Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (S. 100-200) (H. 997-998/M. 1589-1590). [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Arıkan, M. (2017). 12 numaralı Ayntab Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (h. 1027-1028/m. 1618-1619. s. 105-204). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Arslan, İ. (2012). 166 numaralı (H. 980/M. 1572/1573) Ayntab Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Arslantaş, H. A. (1997). Antep'in 141 numaralı H. 1261-1270 tarihli Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyon ve kataloğu. [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Ateş, Y. D. (2014). 40 numaralı Ayntab Şeriyeye Sicili'nin (H. 1103-1104/M. 1692-1693) transkripsiyonu ve değerlendirilmesi. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Babaninoğlu, Y. (2004). 155 nolu (H. 1308-1310) Gaziantep Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Bakırcı, M. (2015). 1761-1762 tarihleri arasında Ayntab'da sosyal, siyasi ve iktisadi yapı: 125 numaralı Gaziantep Şeriyeye Sicili metin transkripsiyonu ve değerlendirmesi. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Baş, G. (2018). 35 numaralı Ayntab Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1094-1095/M. 1682-1683. s. 146-288). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Bilici, A. (2018). 135 numaralı Ayntab Şeriyeye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1205-1207/m. 1790-1792. s. 1-204). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Birlik, M. (2011). *158 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (H. 1318-1325/R. 1316-1323/M. 1900-1907)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Can, M. (2011). *157 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicilinin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (h. 1316-1317/m. 1898-1899; sahîfe 1-134)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Can, M. (2014). *61 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Candan, B. (2018). *47 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (126-267. sayfalar arası)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Çakmak, M. (2019). *174 Numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi Hicri: 1187-1189 (S. 1-137)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Çam, C. (2008). *11 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (h. 1017/m. 1608.1609)*. [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Çavdaroglu, M. (2013). *61 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (s. 1-100) H. 1124-1125/M. 1712-1713*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Çiftçi, B. (2017). *49 numaralı Antep Şer'iyye Sicili değerlendirme ve transkripsiyonu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Dal, S. (2009). *139 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Dal Kiliç, Y. (2013). *148 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (H. 1288-1291/M. 1871-1874) (S. 136-270)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Demir, A. (2012). *159 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi: H. 1322-1323, M. 1904-1905; sayfa 368-499*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Demir, E. (2013). *148 nolu Ayntab Kadı Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (S. 1-135) (H. 1288-1291/M. 1871-1874)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Demir Kutval, M. (2018). *41 numaralı Ayıntâb Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1102-1104/M. 1690/1693)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Demirci, M. A. (2017). *47 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1108-1109)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Doğan, Ş. (2018). *68 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1129-1130/M. 1717-1718 s. 179-356)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Duman, B. S. (2018). *147 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Eken, G. (1988). *Gaziantep'in 113 numaralı Şerhiye Sicili transkripsiyon ve değerlendirme* (H. 1168-1169 M. 1755-1756). [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Elbay G. (2019). *42 numaralı Ayntâb Şerhiye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi* (H.992-994/1003-1004 M. 1584-1586/1594-1595). (S.112-223). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Erbilici, E. (2014). *1715 tarihinde Gaziantep'te sosyal, siyasî ve iktisadî yapı: 66 numaralı Gaziantep Şerhiye Sicilleri metin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Eroğlu, Y. (2018). *96 nolu Ayıntab Şerhiye Sicili'nin H. 1153-1154 transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Eryetgin, M. (2011). *149 numaralı Ayntâb Şerhiye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi* (h. 1294? 1295/m. 1877- 1878, s. 1-150). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Geçkil, A. (2006). *141 numaralı Gaziantep Şerhiye Sicili, metin-değerlendirme* (h. 1234-1236/m. 1818/1821). [Yüksek lisans tezi, Furat Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Güdeloğlu, A. (2013). *131 nolu Şer'îye Sicil defterine göre Gaziantep'in kültürel, sosyal ve ekonomik durumu*. [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Güner, H. (2006). *21 numaralı Ayıntab Şerhiye Sicili defteri h. 1059-1060 (m. 1649-1650) transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Güvenç, B. (2015). *45 numaralı Ayıntab Şerhiye Sicili'nin 101-200. sayfalarının transkripsiyonu ve değerlendirilmesi: H. 1107-1108/M. 1696-1697*. [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Işık Ökke, S. (2019). *111 numaralı Ayntab Şerhiye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi* (H. 1166-1168/m. 1753-1755) (S. 1-145). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

İlhan, O. (2015). *20 numaralı Ayntab Şerhiye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi* (s. 137-270) H. 1060-1061/M. 1650-1651). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Karasakal, M. (2010). *109 numaralı Ayıntab Şerhiye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi* (H. 1165/M. 1752). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Kartal, M. (2014). *20 numaralı Ayntab Kadı Sicili' nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi* (H. 1060–1061/M. 1650-1651). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Kaya, L. (2014). *37 numaralı Ayntâb Şerhiye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi* H. 1098-1100/M. 1686-1689 (s. 1-97). [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Kayaçağlayan, N. Y. (2011). *1714-1715 tarihleri arasında Gaziantep'te sosyal, siyasî ve iktisadî yapı: 65 numaralı Gaziantep Şerhiye Sicili metin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Koroğlu, İ. (2009). *131 nolu Gaziantep Şerhiye Sicili'nin H. (1182-1196) değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Kubat K. (2012). *131 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Kurt, A. (2013). *99 numaralı Ayıntab Şer'iye Sicili'nin (H. 1139-1159/M. 1727-1746) transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Kuzucu, S. (2006). *123 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Külek, A. (2010). *71 numaralı Gaziantep Şer'iye Sicili transkripsiyonu (1-101. sayfalar-H. 1132/M. 1720)*. [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Najm, D. H. (2020). *1098-1099/M. 1686-1687 tarihli 36 numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyon ve değerlendirmesi (S. 1-107)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Narınç, Ö. (2010). *1712-1715 tarihleri arasında Gaziantep'te sosyal-siyasi ve iktisadi yapı: 64 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin metin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Nohutlu, A. (2019). *8 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (1-100)*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Özel, N. (2006). *23 nolu Antep Şer'iyye Sicil defterinin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Sağlam Öztürk, Ş. (2020). *67 numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi (H. 1128-1129/M. 1716-1717 s. 429-603)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Ünlü, N. (2017). *42 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (h. 992-994/1003-1004 m. 1584-1586/1594-1595) (s. 1-112)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Toğrul, N. (2010). *129 numaralı Ayıntab Şer'iyye Sicili'nin (H. 1061, 1108, 1142/M. 1650, 1696, 1729) transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yarış, A. (2014). *45 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin ilk yüz sayfası transkripsiyonu ve değerlendirmesi: H. 1107/M. 1696*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yıldırım, F. (1995). *108 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili H. 1164-1165(M. 1750-1752)*. [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yıldırım, H. (2012). *H. 980/M. 1572 tarihli 166 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yıldırım, M. A. (2006). *152 numaralı (H. 1302-1303/M. 1884-1885) Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yıldız, F. (2015). *42 numaralı Ayntâb Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi: H. 992-994/1003-1004 M. 1584-1586/1594-1595; s. 339-450*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yıldız, H. (2006). *156 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyon ve değerlendirilmesi (H.1310-1312/M.1893-1894, S. 3-96,70-174)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yıldız, M. (2019). *136 numaralı Ayntab Şeriyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1215-1222/M. 1800-1807) (s. 1-103)*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yılmaz, Ç. (2016). *122 numaralı Gaziantep Şeriyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (H. 1177-1178/M. 1763-1764)*. [Yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yılmaz, F. (2007). *151 numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirmesi*. [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yılmaz, Ö. F. (2010). *98/1 numaralı Gaziantep Şer 'iyye Sicili (H. 1155/M. 1742-1743) transkripsiyon ve değerlendirme*. [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yüce, S. (2010). *98 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili (H. 1155/M. 1742-1743) transkripsiyon ve değerlendirme*. [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Yüctürk, Z. (2009). *98/3 numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili (H. 1155/M. 1742-1743) transkripsiyon ve değerlendirme*. [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Extended Abstract

In the sales documents in the Kadi record, many aspects of the house are clearly written and the components of the house space are shared in detail. In this sense, Gaziantep sales documents reveal a housing tradition that does not survive today. Although today, the spaces of residences other than service spaces are called rooms, there was a period in Gaziantep when these spaces were separated into “beyt” and “oda”.

The aim of this study is to make an evaluation about the distinction of “beyt” and “oda” spaces determined in the Kadi records used in Gaziantep urban research. In the study covering the years 1696-1831, which examined the period between the 18th century and the first half of the 19th century, sales documents in the Kadi records were used. In this context, those transcribed in the Kadi records of the researched period were determined. 335 sales documents and therefore 335 housing samples transcribed in graduate theses constitute the scope of this study. In the houses examined, the “beyt” and “oda” spaces were examined in many aspects such as their numbers, qualities, positioning in the house and the occurrence of these spaces according to years.

When the prevalence of the “beyt” in Anatolia is examined, the situation encountered is interesting. When the Diyarbakır and Mardin Kadi records are examined, it is seen that the use of “beyt” is not common. Of the 335 range sales documents examined within the scope of the study, the expression “beyt” is mentioned in a total of 289 documents. In these documents, “beyt” appear in various layers, numbers and qualities. It is seen that the expression "beyt" is used as "tahtani beyt", "fevkani beyt" or just "beyt". In these descriptions, it is seen that the “beyt” is described as large, old, with windows and with a platform.

Another type of residence where the word beyt is seen as a spatial component in Gaziantep residences is the double-compartment houses expressed as “dahiliyeli-hariciyeli”. In the range sales documents examined in the Gaziantep Kadi record, no “beyt” in the internal medicine section was mentioned in any of the houses defined as internal or external. The couplet component encountered in these houses is included in the external section as "hariciye fevkani beyt" and "hariciye tahtani beyt". When we look at the distribution of the term "beyt" in the house by years, it is seen that the main space component of the house is expressed as "beyt" in almost all the documents in all years examined.

It is seen that during the Ottoman period, all spaces in the house other than specially functional spaces such as kitchens, pantries and barns were not called rooms, and even if they were, this usage varied from year to year. It is seen that the use of the expression "oda" in Istanbul dates back to the 18th century. When the Diyarbakır and Mardin Kadi records are examined, it is seen that the use of the expression oda was not widespread in the similar period. In Aleppo, which has commercial relations with Gaziantep, it is seen that the expression “oda” is common in the definition of space. The document in which the term "oda" was first used in the Gaziantep Registers dates back to 1712, and this expression appears in different years until 1782. However, the fact that the term “oda” is used for 50 spaces in only 45 (13.43%) documents out of 335 range sales, which is the total number of documents, can be concluded that this expression was not used to express the unit corresponding to today's room space in the house in the researched years.

When we look at the residences where the “oda” is located, it is seen that the “oda” is mostly in the “dahiliyeli-hariciyeli” residences, and in these residences, it is largely located in the external department. However, the “oda” spaces are mostly located either on the upper floors of the residences or in the courtyard independent from the main residential space.

The fact that the “oda” is located in the external building, usually on the upper floor of the external building, and that it is an independent unit from the main residential area may lead to similar results. These situations may suggest that the “oda” defines an important space in the house and does not describe a living unit found in a middle-class Ottoman house.

It is obvious that “oda” space was not common in the Gaziantep residence in the mentioned years and was only recently used. This place was used to meet a different, more specific and qualified situation than the “beyt”. Cities such as Aleppo, Damascus and Istanbul, with which Gaziantep has commercial, social and cultural relations, may have influenced the housing formation in this region and led to the birth of the "oda" fashion in the city.

The fact that the combined use of “beyt” and “oda” spaces has not been emphasized until now makes this study special and valuable. It is important to look at the before and after of the researched period, examine other data groups from the period, and collect data on other cities to develop this research.